

Villsvin problem for mange – nytte for få

Chr. Anton Smedshaug

AGRI
ANALYSE

Villsvin -
problem for mange,
nytte for få

Anne Bunger
Christian Anton Smedshaug

Notat 1 - 2018

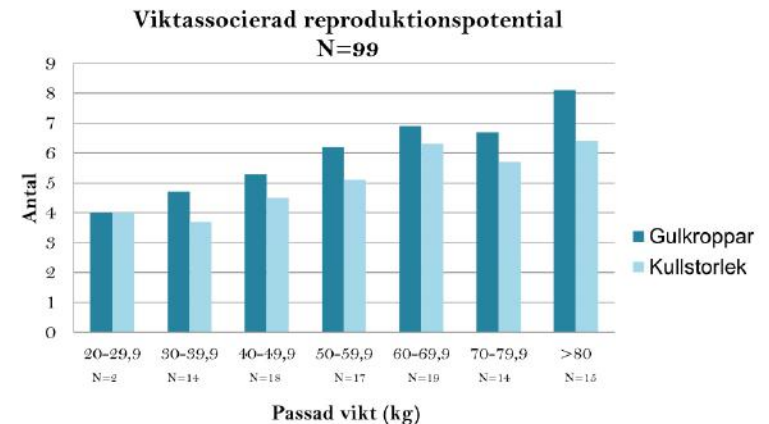
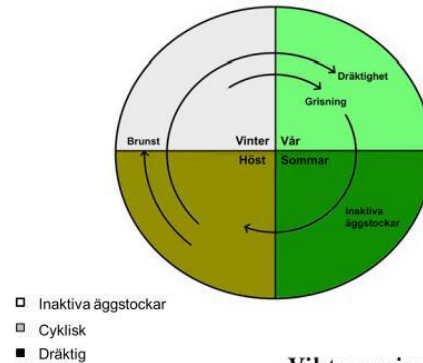
AGRI
ANALYSE

Villsvin(n) utdødd for lenge siden

- Villsvin fantes langs kysten i [Sør-Norge](#) for 7 000 år siden. Det bekrefter tallrike funn etter boplasser og jegerfolk fra [eldre steinalder](#).
- Ved overgangen mellom yngre steinalder og [bronsealder](#) forsvant (trolig) villsvinet fra [Vestlandskysten](#), men det antas at temmede villsvin fortsatt ble holdt der.
- Det er uklart akkurat når villsvinet ble utryddet i resten av [Norge](#), men det antas at den døde ut i eldre jernalder, en gang mellom 500 f. Kr og 570 e. Kr (Rosvold m.fl 2010). Det finnes en mengde grisebein i møddinger fra bronsealderen og bakover.
 - Å skille tamme og ville svin er vanskelig, dog er det gjort en omfattende jobb som indikerer at et er lite villsvinbein å finne etter eldre jernalder som slutter 570 e. Kr.
 - Det er ikke funnet helleristninger med sikker tolkning av svin/villsvin, men noen få der svin er en mulig tolkning. Veideristninger, altså ristinger som framstiller jaktscener, innholdende svin eller svinetolkninger, er ikke funnet.
- For alle praktiske formål og for dagens natur, vil villsvinet være en ny art i Norge, som verken andre dyr eller planter har tilpasset seg til.

Villsvin – generell kunnskap

- Matriark
 - Ledersugge
 - Styrer **IKKE** brunst
- Føder normalt **ett** kull i året
 - 3- 8 kultinger vanlig (5 snitt)
 - Tyngre purker gir større kull
 - Kan få unger hele året
 - Normalt jan-april
 - Hvis unga dør får de et nytt kull
 - Hvis unga dier – ingen brunst
- Alteter
- Skogsdyr

(b)

Årlig avskyting:

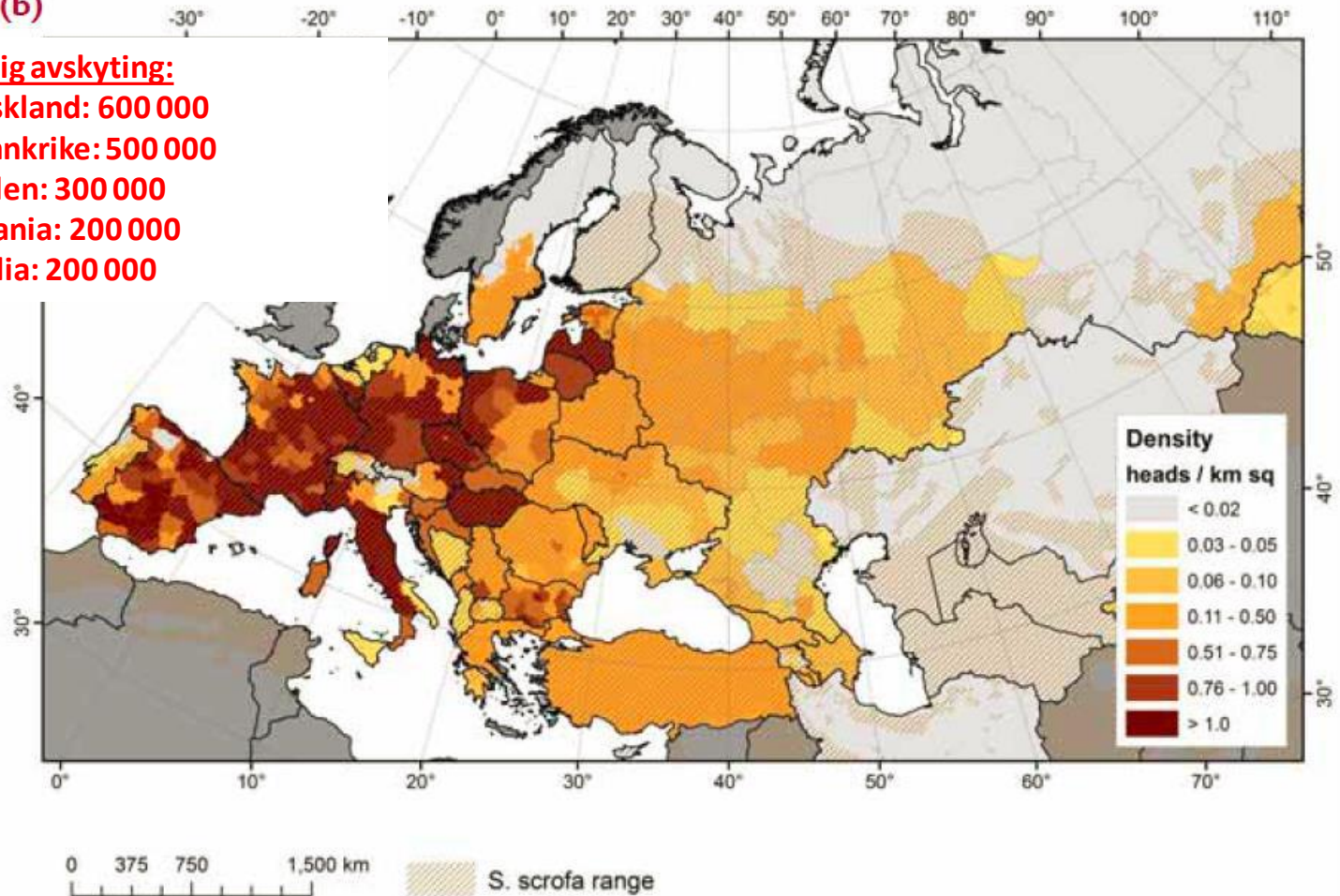
Tyskland: 600 000

Frankrike: 500 000

Polen: 300 000

Spania: 200 000

Italia: 200 000

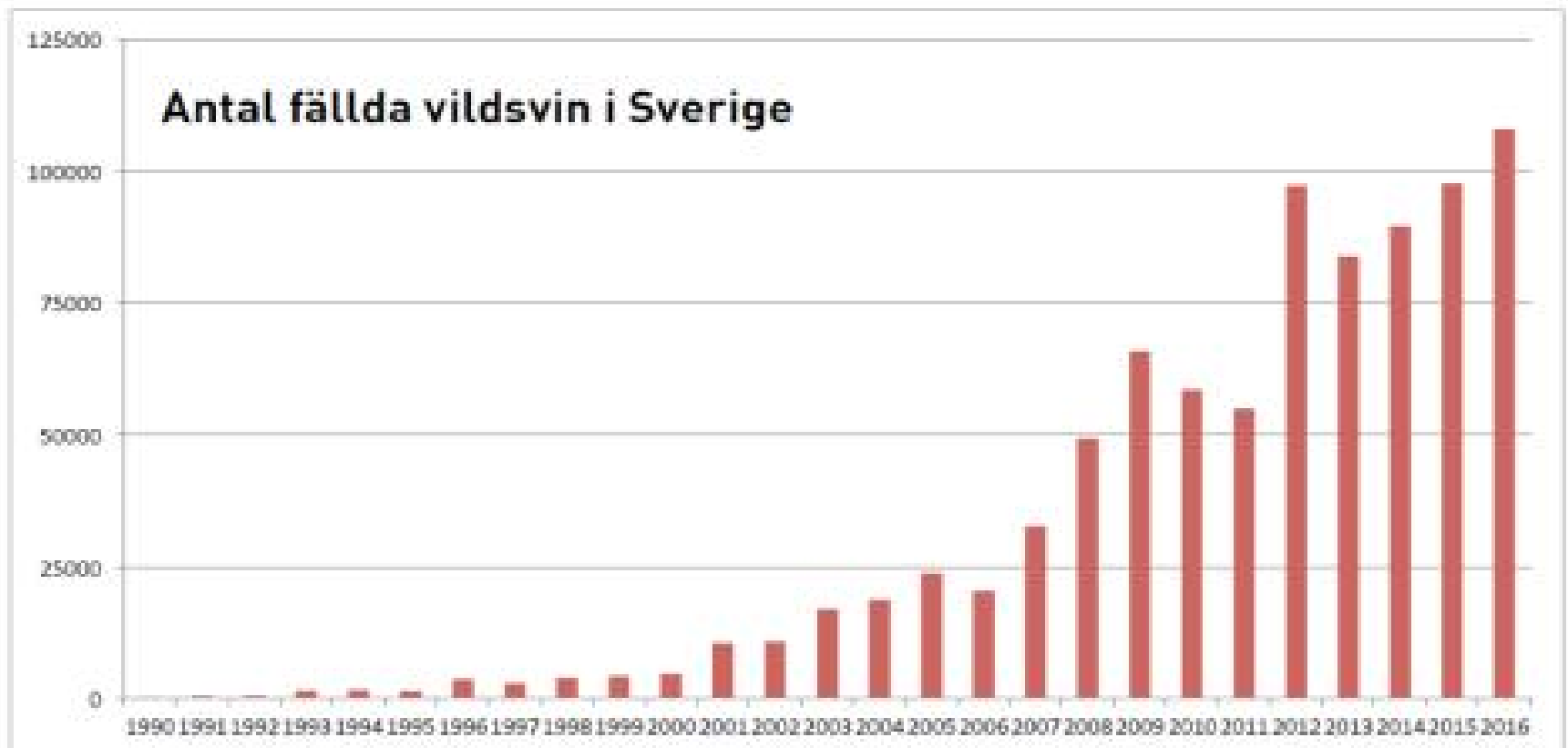

Bakgrunn

- Dagens svenske bestand har sitt opphav i svin satt ut på 1970-tallet og framover.
- Etter hvert som jordbruket i Sverige ble stadig mindre lønnsomt, dukket det opp ville svin på de store godsene rundt omkring i Sverige, som da valgte å satse mer på selskapsjakt av kontinental karakter.
- For å få til dette til ble villsvin utsatt av større grunneiere i Sør-Sverige, eksempelvis i Sörmland sør for Stockholm der utbredelsen økte på 1980-tallet grunnet utsetting.
- Utsetting har vært kombinert med utstrakt fôring vinterstid, for å unngå fall i stammen grunnet høy dødelighet av kultinger.
- Folketinget i Sverige vedtok så i 1987 at villsvin skulle være en del av svensk fauna og ha «hemortsrett i landet» med egen forvaltning. Arten skulle også betraktes som en jaktressurs.

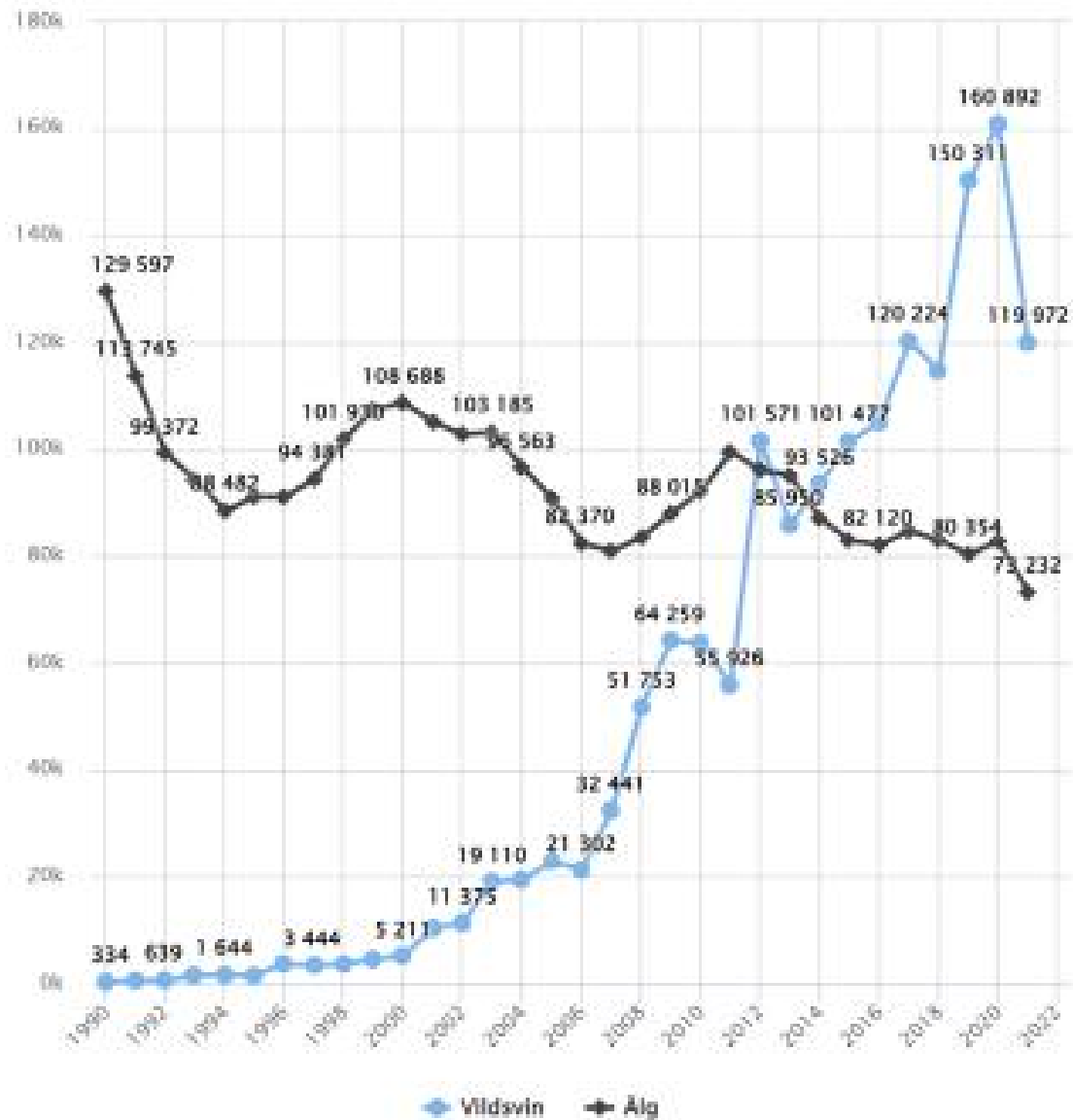
Felt gris i Sverige

Figur 1.1 *Antall felte villsvin i Sverige (Svenska Jägerförbundet, 2017).*

2020-21 = 160' og 2021-22 = 120'

Avskjutning: Avskjutning vildsvin och älg nationellt 1990-2022

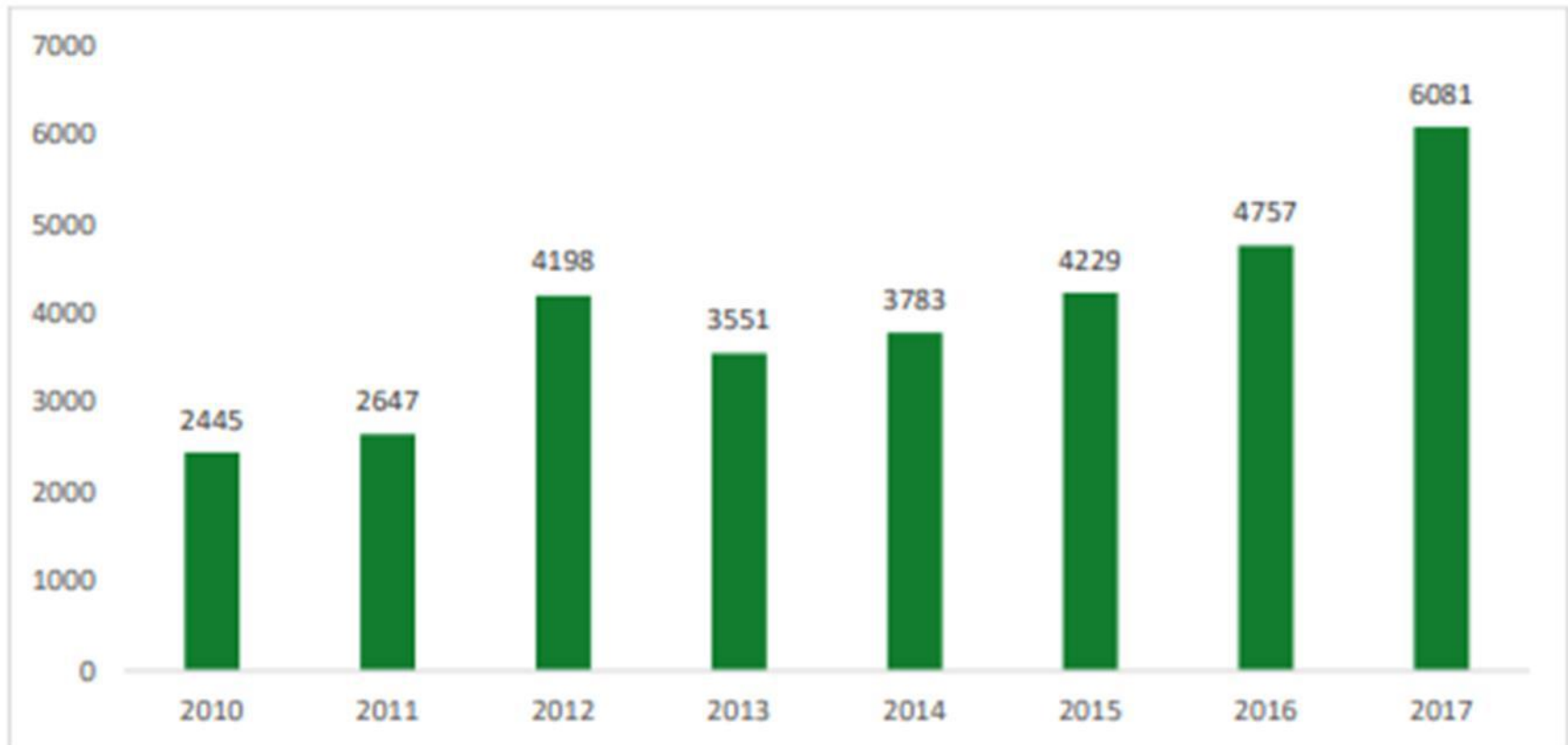

Vildsvin 2022/23 = 112 000 skjutna

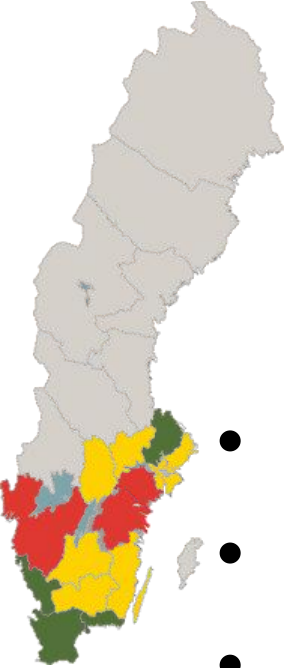
Endringer i Sverige - Fra ressurs til trussel

- Ulykker, avlinger, ødeleggelse, trussel, sykdom

Figur 3.1 Villsvin i trafikkulykker. Kilde: Nationella Viltolycksrådet, 2018.

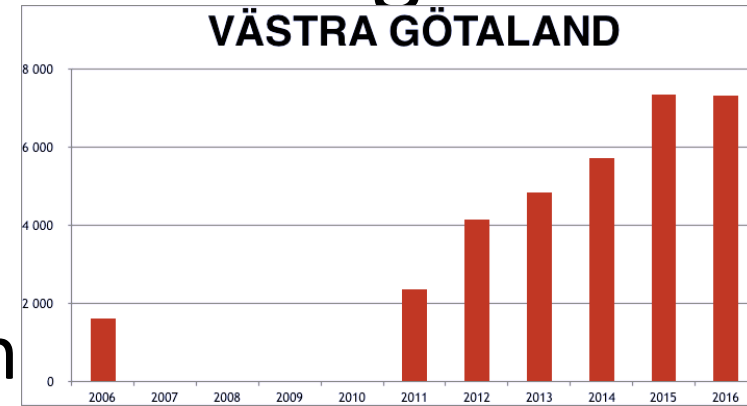

Flik av en stor svensk bestandsutvikling

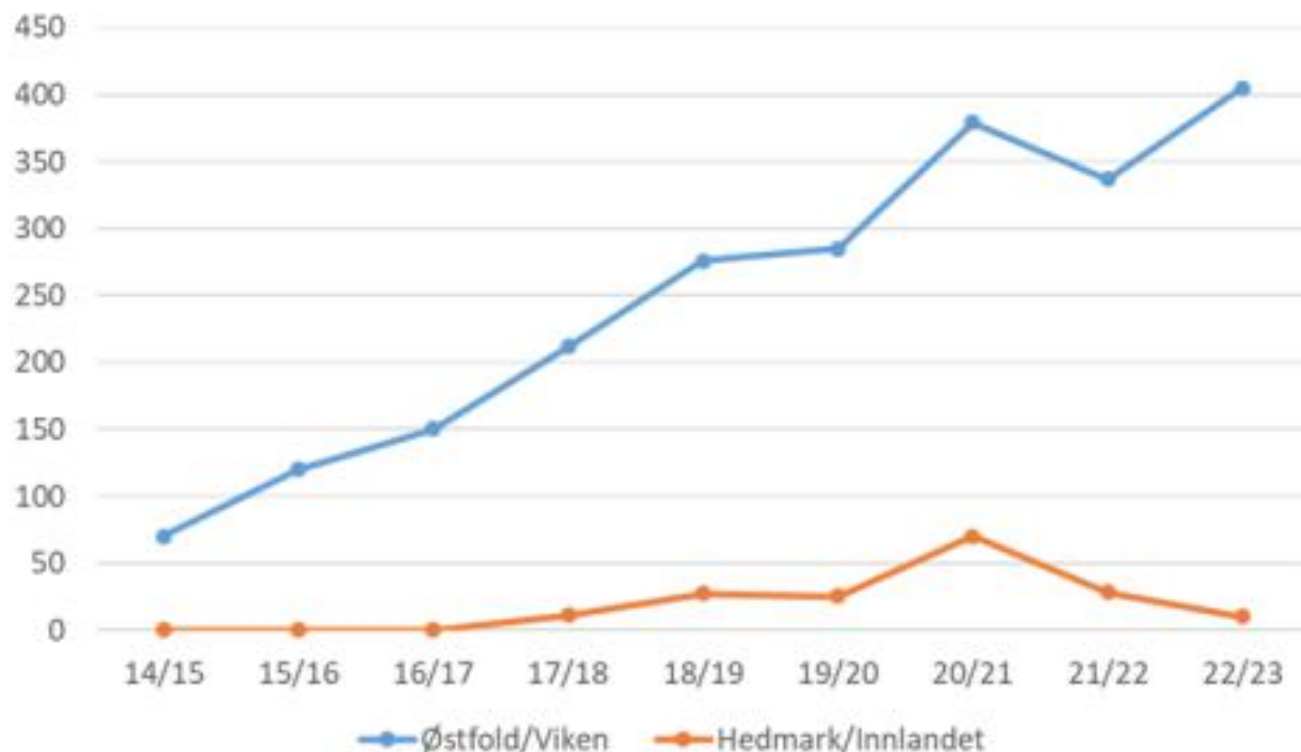

- 1994 – første dyr i Halden
- 2005 hundyrflokker i Aremark
- 2006 første villsvin felt i Aremark

- 2016/17 SSB ca 150 dyr felt i Aremark, Halden, Marker, Rakkestad

Rapporterte villsvin felt under jakt

Figur 1: Antall rapporterte villsvin felt under jakt, fordelt på fylke. Kilde: Statistikkbanken, Statistisk Sentralbyrå.

Felte dyr 2010-2016

Tabell 5.1 Felte villsvin i Norge, 2010 til 2017. Kilde: SSB, 2018.

	2010- 2011	2011- 2012	2012- 2013	2013- 2014	2014- 2015	2015- 2016	2016- 2017
Norge	0	0	0	0	70	120	150

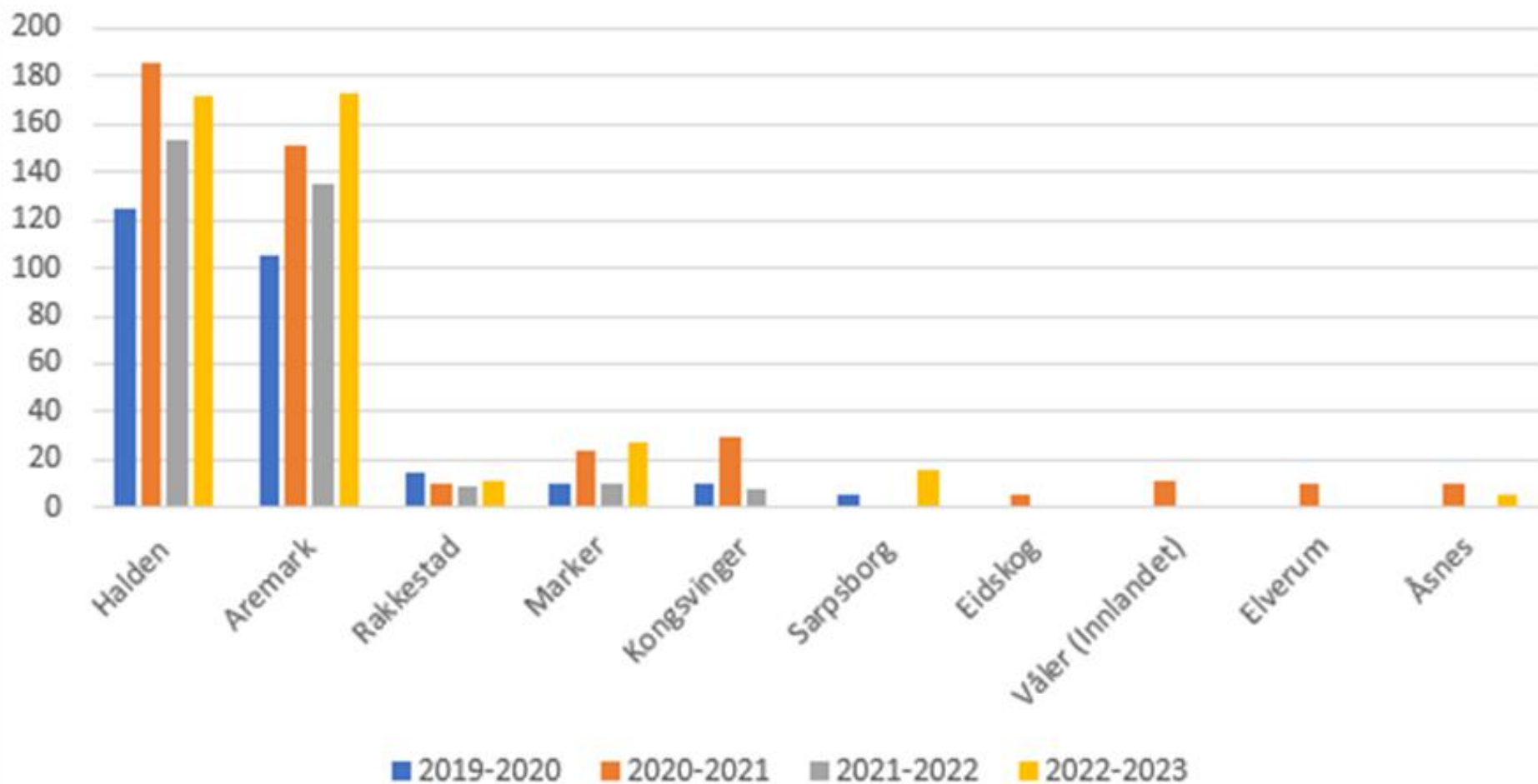
Villsvinbestanden vokser med andre ord relativt raskt i det sørøstlige Østfold i dag. Og med en rask bestandsvekst i Västra Götaland er det ingen grunn til å tro at spredningen fra Sverige vil avta eller at bestanden i Østfold vil stoppe veksten.

Felte villsvin

	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023
K.3001 Halden	125	125	186	154	172
K.3003 Sarpsborg	..	5	0	..	12
K.3012 Aremark	115	105	151	135	173
K.3013 Marker	10	10	24	10	27
K.3016 Rakkestad	15	15	10	9	11
K.3401 Kongsvinger	8	10	29	8	0
K.3416 Eidskog	6	..	0
K.3418 Åsnes	..	0	10	..	5
K.3419 Våler (Innlandet)	0	..	11	0	0
K.3420 Elverum	0	..	10
TOTALT	273	270	437	316	400

Skutt gris kommuner

STATISTIKK SKUTTE VILLSVIN SSB

Erfaringer Danmark

Nå er danskernes villsvingjerde på plass

Villsvinet er like lite ønsket i Danmark som i Norge. Foto: Mostphotos

Av Jon-Fredrik Bækgaard Klausen

Publisert: 03.12.19 09:33

Del

Artikkelen er over 4 år gammel

Et gjerde mot Tyskland som skal holde villsvinene ute, er nå på plass i Danmark. Ti måneder er blitt brukt for å sette opp det 70 kilometer lange gjerdet.

Mandag ble de siste delene av gjerdet på grensen mellom Tyskland og Danmark satt opp. Det er danske myndigheter som har satt opp gjerdet, i et forsøk på å holde villsvinene ute.

Viltkonsulent: Bare ett villsvin observert i Danmark i 2023

Dansk svinenæring har fått redusert trussel fra smitte via villsvin. Foto: Kyrre Lien

Av NTB

Publisert: 26.12.23 15:24

Del

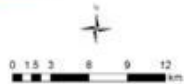
I år er det bare observert ett villsvin på dansk jord, noe som antas å skyldes det 70 kilometer lange villsvingjerdet langs grensa til Tyskland.

ANNONSE

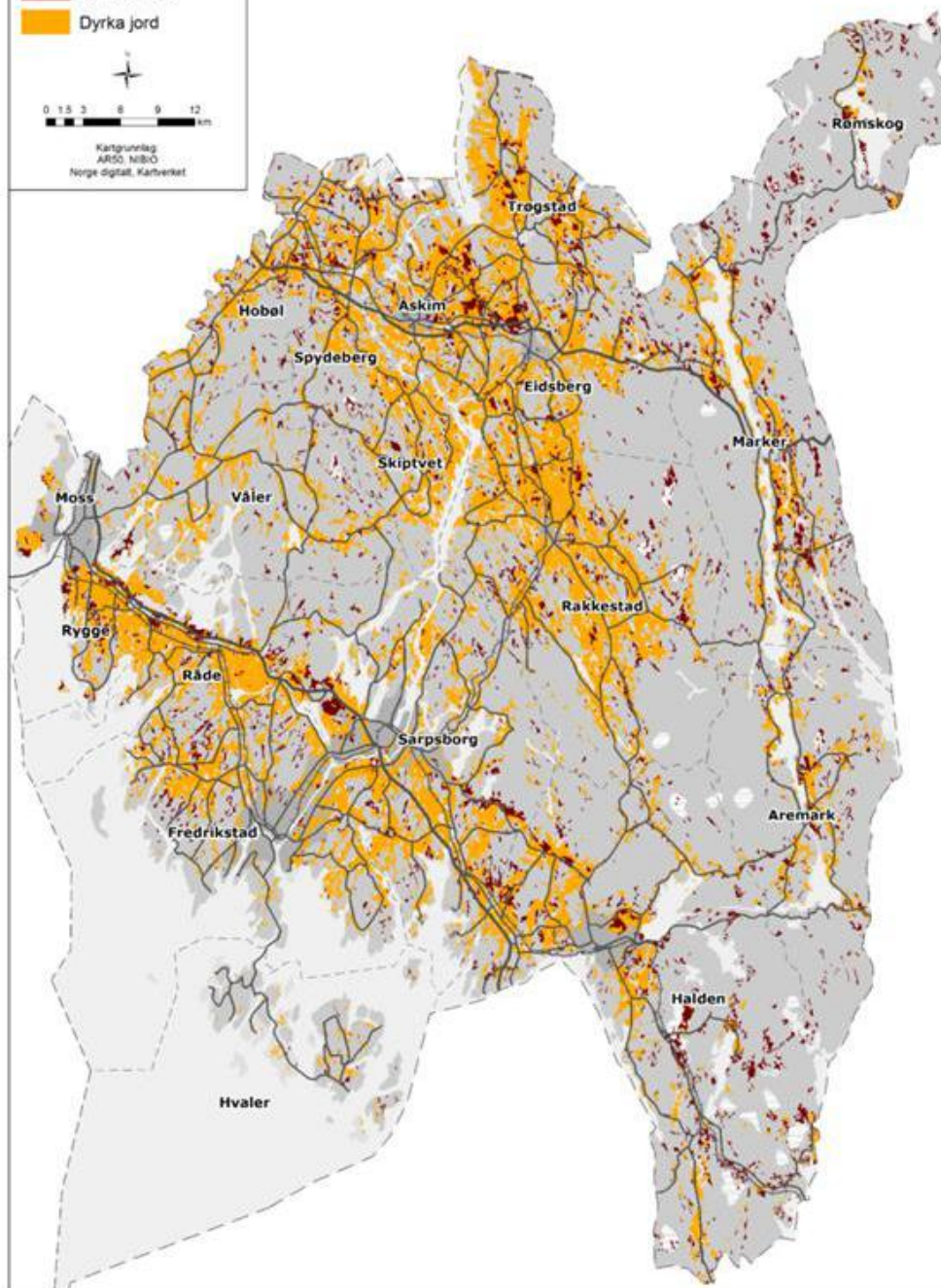
Jordbruk i Østfold

Dyrkbar jord

Dyrka jord

Kartgrunnlag:
AIRD, 1:50 000
Norge digitalt, Kartverket

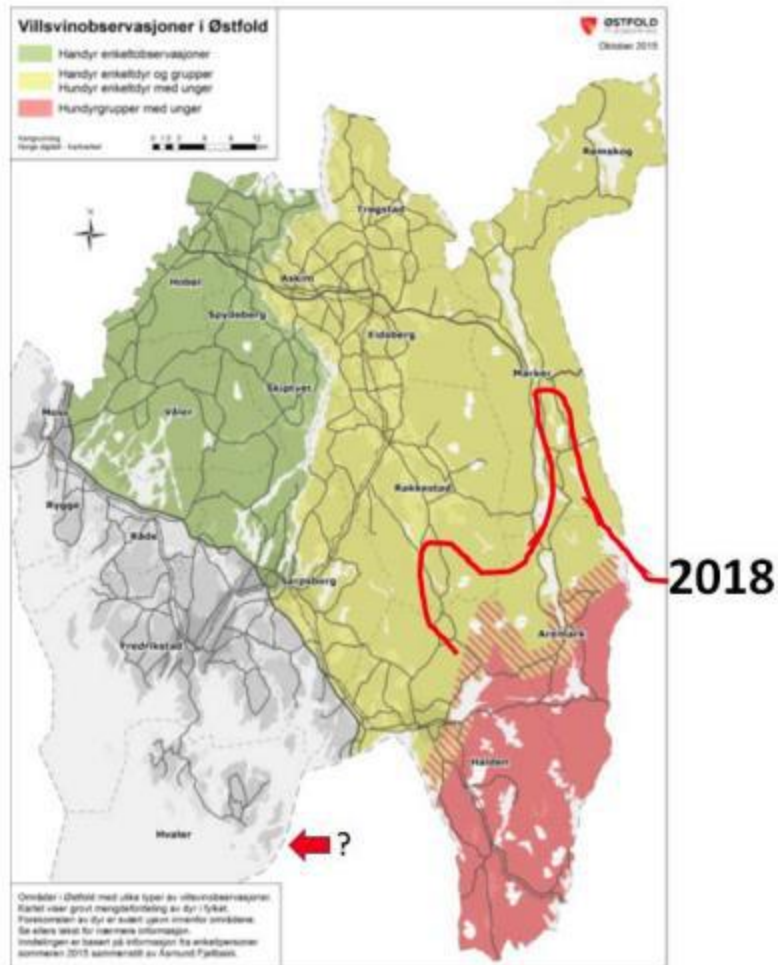

Skader på jordbruk

- Grønsaker
- I eng/gras – roter opp (bøker) i jakt på bla mark
 - Jord i ensilasje
 - Grusrøtter rives opp – dårligere avling
 - Maskiner/stein
 - Gammel eng
- I kornproduksjon
 - I melkemode åker
 - Mais, erter og bønner
- Arrondering/skogsnett
- Noe skade i Østfold
 - Startet opp prosjekt

Figur 5.1 *Utbredelse av villsvin i Østfold i dag. I tillegg finnes det villsvin i Akershus og Hedmark i ikke anslått omfang. Kartet er fra 2015, og den røde linjen angir anslått utbredelse i 2018. Kilde: Fylkesmannen i Østfold.*

Hvordan har Østfold håndtert det?

- ▶ Lite skader
- ▶ Sakte spredning – ikke villsvin over alt..
- ▶ Sakte bestandsvekst – snart 15 år..

- ▶ Startet jakt raskt
- ▶ Jaktet hardt
- ▶ Høy motivasjon for å jakte
 - ▶ Norges kornkammer
 - ▶ Lav tåleevne på skader i landbruk
 - ▶ Jeger – grunneier – bonde
- ▶ Nogenlunde kontroll på bestanden
- ▶ Men samarbeid har vi ikke fått til...

Handlingsplan mot villsvin 2020-2024

Plan/strategi | 02.02.2024 | Landbruks- og matdepartementet

Handlingsplanen mot villsvin 2020-2024 ble utarbeidet i 2019 av Miljødirektoratet og Mattilsynet etter oppdrag fra Landbruks- og matdepartementet og Klima- og miljødepartementet. Arbeidet ble gjennomført i samarbeid med følgende organisasjoner og etater: Norges Bondelag, Norges Skogeierforbund, Norges jeger- og fiskerforbund, Norsvin, Veterinærinstituttet, Utmarksavdelingen for Akershus og Østfold, Østfold Fylkeskommune og Fylkesmannen i Viken.

Nyheitsvarsel om: **Mat, fiske og landbruk**

Mål om å utrydde villsvin

Nyhet | 02.02.2024 | Landbruks- og matdepartementet

Mattilsynet og Miljødirektoratet har overlevert ein revidert handlingsplan mot villsvin med tiltak for å nå regjeringas mål om å utrydda villsvin i Noreg.

Nyheitsvarsel om: **Mat, fiske og landbruk**

Forslag til begrensningstiltak

- Fri avskytning opprettholdes
- Sugger fredes 1. mars og 31. mai dvs i yngleperioden, tilsvarende jakttider for rev i dag - 15. april til 15. juli Grunneierlaget får lov til å arrangere fellesjakt ut fra lokalt behov.
- SNO får anledning til jakt på alle områder ved forskrifter. (ref villrein, Nordfjella)
- Det skal ikke være suggeflokker i Norge, men enkeltforekommende suger må unger kan forekomme. Og det skal umiddelbart tas ut alle villsvin i området nord og øst for Haldenvassdraget, og en linje mellom, Skullerudsjøen, Bjørkelangen og Kongsvinger og dernest vest for Glomma. En rekke flokker i grenseområdene vil likevel være felles.
- Utenfor nevnte linje gjennomføres skadefelling på villsvin enten ved skadefellingslag eller SNO.
- Skuddpremie innføres på villsvin.
- Det arrangeres kurs i fellefangst av villsvin

AGRI
ANALYSE

Villsvin -
problem for mange,
nytte for få

Anne Berger
Christian Anton Smethaug

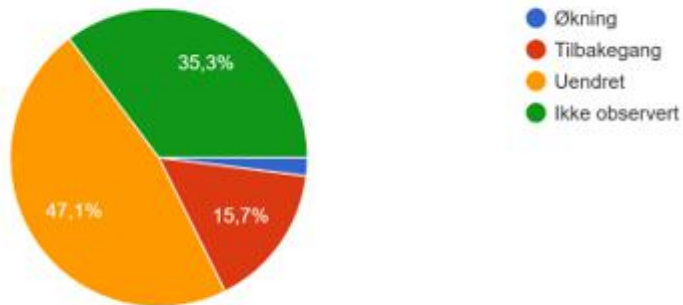
Notat 1 - 2018

Vedtatte tiltak

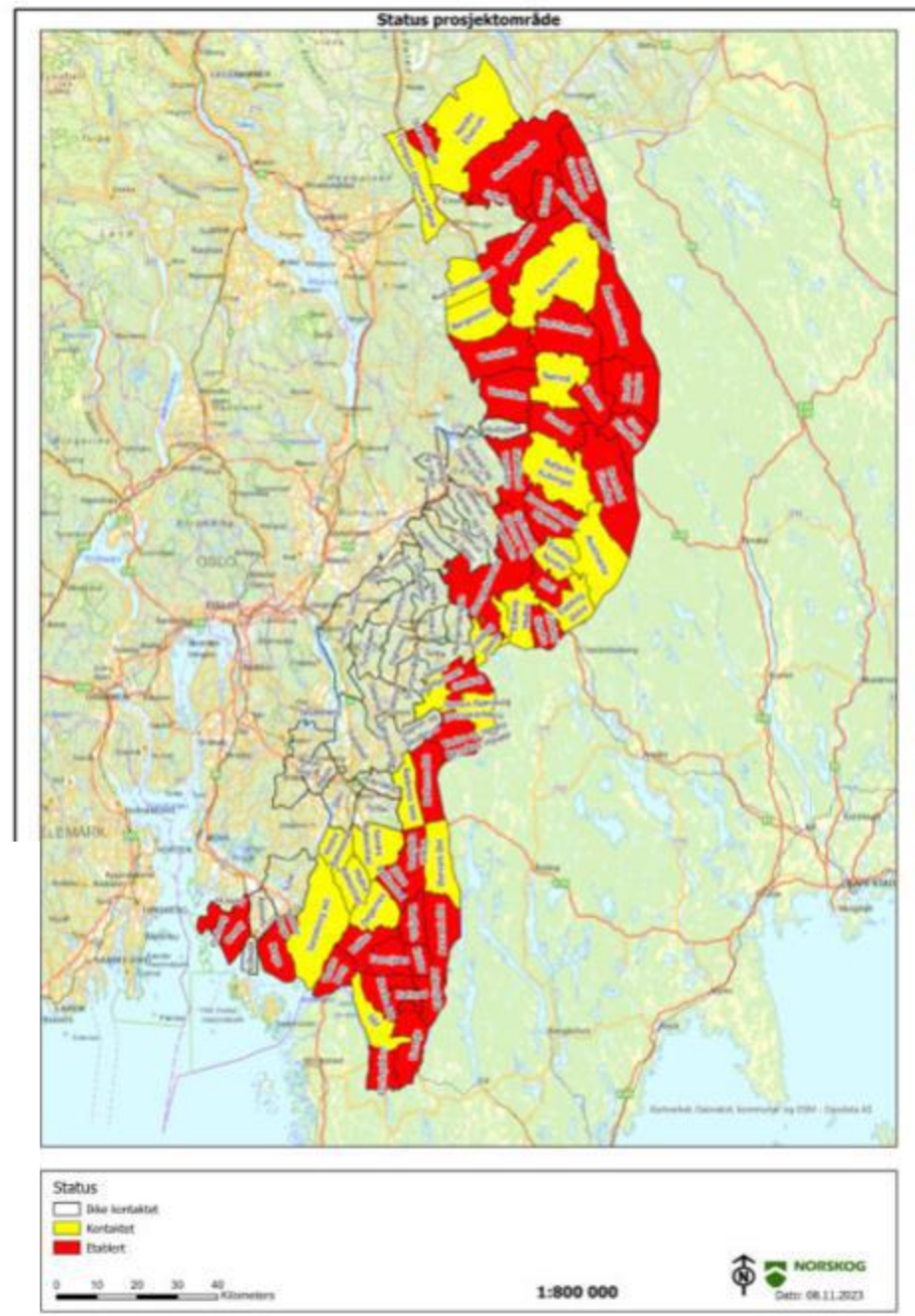
- tillatelse til bruk av nattsikte
- tillatt lys på åte,
- forbud mot å føre villsvin
 - Lov å bruke åte
- bruk av motorkjøretøy i utmark for uttransport av villsvin,
- vederlag for felling
 - Skytter
 - grunneier
- gratis prøver hos Veterinærinstituttet, m.m.
- Bruk av feller
- Villsvinprosjektet har Bondelaget sammen med Glommen Mjøsen Skog, Viken Skog, NORSKOG og Utmarksforvaltningen organisert villsvinjakta inn i de etablerte elgvaldene og mobilisert til økt innsats for å felle villsvin.
 - Dugnadsbasert forvaltning

Oversikt over villsvinvald etablert kontaktet

Hva er ditt inntrykk av utviklingen i villsvinpopulasjonen i ditt vald det siste året?
51 svar

Figur 1: Subjektivt inntrykk av bestandsutviklingen i prosjektområdet blant valdledere.

Tiltak vedtatt

Mattilsynet anbefaler følgende nye tiltak for å redusere villsvinbestanden

- Mattilsynet anbefaler at det forberedes for statlig jakt i tillegg til vanlig jakt når bestanden er redusert vesentlig. Statlig jakt er et verktøy Miljødirektoratet ikke anbefaler å bruke i en generell reduksjon av villsvinbestanden.
- Mattilsynet anbefaler å utvikle en digital løsning slik at enhver kan registrere observasjoner av villsvin

Mattilsynet anbefaler følgende tiltak for å forbedre beredskapen mot afrikansk svinepest

- Pålegge produsenter med utegående svin å ha villsvinsikkert gjerde
- Innkjøp av mobilt destruksjonsanlegg

Mattilsynet anbefaler at følgende tiltak må utredes videre:

- Vurdere hvor det er mest hensiktsmessig å bygge gjerde mot Sverige for å hindre innvandring av villsvin til Norge
- Utrede muligheten av å sette ut kadaverkontainere
- Pålegge inngjerding av avfallsplasser
- Bruk av feller- dyrevelferd
- Bruk av hegn- dyrevelferd
- Villsvinsikre avfallsdunker og tømmerutiner

Tiltak vedtatt II

Sammendrag

Vi anbefaler at følgende tiltak som er iverksatt videreføres:

- Helseovervåking
- Godtgjørelse til jeger for innlevering av prøvesett fra villsvin
- Godtgjørelse til grunneier
- Godtgjørelse for melding om funn av døde villsvin
- Prosjekt grunneiersamarbeid

Vi anbefaler følgende nye tiltak:

- Bestandsovervåking er nødvendig for å kunne si noe om effekten av andre tiltak
- Bedre kunnskapsgrunnlag om populasjonsgenetikk og oversikt over hvor dyrene er
- Tilrettelegge for å kunne omsette kjøtt fra skutte villsvin, eventuelt endre regelverket
- Kommunikasjonskampanje

Feller

Feller

- 1. desember 2022
- Endring av Forskrift om utøvelse av jakt, felling og fangst.
- Bruk av feller til fangst av villsvin.
 - Feller til villsvin av typen Sinkabirum Kombi, Sinkabirum modifisert, Söderberg, Panthera Enkel, Panthera multitrapp 7,5, Panthera multitrapp 14 og Panthera multitrapp 30. Ved bruk av slike feller skal innvendig fangstrom inklusive falllemmer være dekt av et heldekkende solid materiale, men ikke metall.
 - Krav om tilsyn:
 - Bruker av fangstredskap som fanger viltet levende plikter å føre tilsyn med fangstredskapet minst én gang hvert døgn. Ved fangst av villmink, villsvin, gaupe og jerv skal det minst føres tilsyn hver morgen og kveld. Ved fangst av villsvin skal det i tillegg benyttes elektronisk fellevarsling som varsler ved fangst.

www.vildsvinfalla.se

UTMARCKS
FORVALTNINGEN

Kunnskap, nettverk og møteplasser

Hva mangler av tiltak?

- Tillate flere felletyper enn det som er tillatt i dag?
- • Endring av materiale som fellene må lages av?
- • Kan elektronisk overvåkning erstatte krav til tilsyn morgen og kveld?
 - • På samme måte som for bås for lisensfelling av jerv

Holdninger blant jegere

For

VectorStock® VectorStock.com/21540709

- Vil ikke ha ukjente jegere på eiendommen
- Ingen villsvin her, finn et annet sted
- Vi skyter det som er nødvendig selv
- Ulven tar elgen, vi tar villsvinet som en kompensasjon

Skuddpremie fungerer fint på en art med stor radius

Mot

shutterstock

- Villsvin er svartelistet og skal bort
- Villsvin må bort for å unngå avlingsskader, plen, ++
- Villsvin bringer asf
- Har vi jaktretten må vi også ta ansvar

Holdningsendringer etter ASF

- ***Outer Area (about 100 000 ha)***
 - **Some forest management permitted. Such as final felling and plant forest.**
 - **Permit to walk, bicycle, ski, skate and horse riding. No restrictions in number of people.**
 - **Permit organized outdoor life and outdoor competitions such as skiing and riding.**
 - **Permit to hunt, except wildbore hunt. No hunting with unleashed dog.**
- ***Core Area (about 10 000 ha)***
 - **Permit to walk, bicycle, ski, skate and horse riding. Alone or in small groups.**
 - **Permit to hunt, except wildbore hunt. No hunting with unleashed dog.**